

**Türkiye ve Letonya ticaret ve seyrisefain mukavelenamesinin
tasdiki hakkında $\frac{1}{425}$ numaralı kanun lâiyhası ve İktisat
ve Hariciye Encümenleri mazbataları**

T. C.

Başvekâlet
Muamelatmüdürlüğü
Şube 1
Sayı $\frac{6}{1403}$

4 - 4 - 1929

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Türkiye - Letonya ticaret ve seyrisefain mukavelenamesinin tasdiki hakkında Hariciye vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 3-4-929 tarihli içtimaında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesıyla birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına ve neticesinin iş'arına müsaade buyrulmasını rica ederim efendim.

Başvekil
İsmet

**Türkiye Cümhuriyetiyle Letonya arasında akit ve imza olunan
ticaret ve seyrisefain mukavelenamesi esbabı mucibe
lâiyhasıdır**

Uzun müzakerat neticesinde, Hükûmeti Cümhuriyemizle Letonya Cümhuriyeti arasında 28 mayıs 1928 tarihinde Ankarada imzalanan ticaret ve seyrisefain mukavelenamesi leffen takdim kılınmıştır.

Birinci faslı teşkil eden ve ikamete mütedair bulunan ahkâmın bir kısmı en ziyade mazharı müsaade millet muamelesi diğer kısımları ise tebaai mahalliyeye tatbik edilen muamele esasları dairesinde tanzim edilmiştir.

Esasatı mezkûreden birincisi ki - muhtelif hükûmatın ekseri tarafından kabul edilmiştir-devletlere mevzuatı kanuniyei dahiliyelerini tebaai ecnebiye hakkında tahakkuk edecek ihtiyacata göre tadil hususunda serbestii harekât temin eylediği gibi tarafeyni âkideyn tebaasının tarafeyn ülkelerinde mütefavit bir muameleye tabi tutulmalarını mani ahkâmı mahsusanın vaz'ı da mütekabiliyet esasını muhafaza etmektedir.

Filhakika birinci faslın 9 uncu maddesinde (tarafeyni âkideynden hiç biri tebaası, şirketleri ve kooperatifleri için kendi tarafından alelumum ecnebi tebaasına, şirketlerine ve kooperatiflerine bahşedilen hukuktan gayri veya daha ziyade hukuk talep için, işbu faslıda münderiç) en ziyade mazharı müsaade millet (kaydından mütevellit menfaatı ileri sürmiyecektir) denilmektedir.

Bu suretle tarafeyni âkideyn tebaasının ikamet şeraitini tanzim edecek olan en ziyade mazharı müsaade millet muamelesi tam bir mütekabiliyet esası dairesinde cereyan etmiş olacaktır .

Bundan başka en ziyade mazharı müsaade millet muamelesinin Lozan muahedesinin âkıdı

devletler tebaası hakkında bu hususta tanılan hakkı müktesebe şumulünü menetmek üzere muahedei mezkûreye merbut imza protokolunda mestur muamelenin mevzubahs hakkı müktesebi iddiaya esas teşkil edememesi ayrıca kayıt ve tasrih edilmiştir .

Ticaret ve seyri sefainden bahis ikinci fasla gelince işbu mukaveleye merbut (A) ve (B) listelerinin tetkikinden anlaşılacağı veçhile (A) listesinde muharrer en ehmmiyetli ihracat emteamız için Letonyaya nini ithallerinde asgari tarife hatları emin olunacak ve bilmukabele (B) listesine dahil olan leton emteası da Türkiyeye duhulünde en ziyade mazharı müsaade millet muamelesine tabi tutulacaktır.

Alelumum ticaretin, transit yollarının serbestisine, rüsumu dahiliye mesailine, demir yolları nakliyatına mütedair hususatta dahi en ziyade mazharı müsaade millet muamelesi kabul edilmiştir .

Seyri sefain hakkında tadat edilen hususat ta daha muvazzah bir şekilde dercolumuştur.

T. B. M. M.

İktisat Encümeni

Karar № XXVII

Fsas № $\frac{1}{495}$

11- V - 1929

İktisat Encümeni mazbatası

RİYASETİ CELİLEYE

Türkiye Cümhuriyetile Letonya Hükûmeti arasında 1928 senesi mayısının yirmisekizinde Aankarada akit ve imza edilen ticaret ve seyrisefain mukavelenamesinin tasdiki hakkındaki kanun lâiyhası ve merbutu mukavalename Hariciye Müsteşarı beyin huzurile tetkik ve müzakare edildi.

Lozan muahedesine merbut ticaret mukavelesinin 6 ağustos 929 tarihinde hitame ereceğine ve halbuki lâiyhaya merbut mukavelenamenin yirmi dördüncü maddesinde bu mukavalename badettasdik taatisi tarihinden otuz gün sonra mevki icraya vazolunup tarafeynden biri tarafından feshinden bilitibar üç ay müddetle de meriyette bulunacağı tasrih edilmiş olmasına göre encümenimizce bu mukavelenin mer'iyetinin teşrinieveler kadar kalacağı mahzurdan salim olup olmayacağı sualine karşı müsteşar bey tarafından esasen Letonya hükûmeti tarafından tasdik ve muamelesi tekâmül ettirilmiş olan bu mukavelenamenin tarafımızdan tasdikinin de münasebeti Düveliye noktai nazarından muvafık olacağı gibi Lozan muahedesinin hitamına mebni müzakerata başlanıldığı zamanda da yine 2-3 aylık bir müzakere müddeti geçebileceği cihetle teşrinieveler kadar mer'iyette kalmasının bir mahzuru olmayacağı bildirilmiş ve bu beyanat üzerine [encümenimiz lâiyhayı aynen kabule karar vermiştir.

Bermucibi havale Hariciye Encümenine tevdi buyrulmak üzere Riyaseti Celileye takdim kılındı..

Âza	Âza	Âza	Âza	Kâtip	M. M.	Reis Na.
İstanbul	İstanbul	Edirne	Denizli	Zonguldak	Mardin	Mardin
<i>Hüseyin</i>	<i>Edip Servet</i>	<i>Fayık</i>	<i>Emin Aslan</i>	<i>Hüsnü</i>	<i>Ali Rıza</i>	<i>Ali Rıza</i>
		Âza	Âza	Âza	Âza	Âza
		Yozgat	Ş. Karahisar	Manisa	Mardin	Konya
		<i>Tahsin</i>	<i>İsmail</i>	<i>Yaşar</i>	<i>Nuri</i>	<i>A. Hamdi</i>

T. B. M. M.

Hariciye Encümeni

Karar № 20

Esas № $\frac{1}{426}$

13-V-1929

Hariciye Encümeni mazbatası

YÖKSEK REİSLİĞE

Türkiye Cümhuriyeti ile Letonya Hükûmeti arasında Ankarada 28 mayıs 1928 tarihinde akdü imza edilen Ticaret ve seyrisefain mukavelenamesinin tasdiki hakkındaki kanun lâiyhası ve merbutu mukavelename ile İktisat Encümeni mazbatası Hariciye Vekili Beyefendinin huzurile tetkik ve müzakere edildi.

Mukavelenamenin meriyet müddetine ait İktisat Encümeninin mazbatasında tasrih edilen noktai nazar encümencede muvafık görülmüş ve ahkâmı umumiyesinde Türkiyenin diğer Devletlerle akteddiği bu kabîl mukavelat ahkâmına tevfiik etmekte olduğu anlaşılmi olmakla tasdiki mutezammin kanun lâiyhası aynen tasvip edilerek Yüksek Reisliğe takdim kılınmıştır.

Âza	Âza	Âza	Âza	Kâ.	M. m.	Ha. E. R.
Trabzon	Bursa	Sivas	Kocaeli	Edirne	Siirt	Erzincan
<i>H. nebizade Ahmet Münür</i>	<i>Necmeddin</i>	<i>İ. Süreyya</i>	<i>Zeki Mes'ut</i>	<i>Mahmut</i>	<i>Saf fet Ziya</i>	

Türkiye - Letonya ticaret ve seyrisefain mukavelenamesi

Bir taraftan Türkiye

Diğer taraftan Letonya

İki memleket arasında teyemmünen cari olmakta bulunan dostluk rabitalarının takviyesi ve tebaalarının iki memlekette ikamet şartlarını tanzim ve iktisadî münasebetlerinin inkişafı arzusunı perverde ettikleri cihetle bir mukavelename aktine karar vermişler ve murahasları olmak üzere :

Türkiye Reiscümhuru :

Hariciye vekâleti Müsteşarı Enis Beyi

ve Letonya Reiscümhuru :

Hariciye nezareti Kâtibi Umumisi Müsyö Jermen Albam tayin etmişlerdir :

Müşarüleyhim, usulüne muvafık görülen salâhiyetlerini birbirlerine tebliğ ettikten sonra aşağıdaki hükümleri kararlaştırmışlardır.

Türkiye ve Letonya arasında ticaret ve seyrisefain mukavelenamesi

Birinci fasıl : İkamet

Madde 1 — Akıt taraflardan her birinin tebaası diğer tarafın memleketinde mer'i olan kanunlar ve nizamlar ile mukayyet olmak şartıyla serbestçe ikamet ve meksetmek gidüp gelmek ve seyrisefer eylemek hakkını haiz olacaklardır:

Tarafeyni akideynden her biri içeri muhaceret hususunda bütün serbestii harekâtını muhafaza ettiği gibi kendi arazisine dühul ve ikamet keyfiyetini emniyet ve intizamı umumiyeye müteallik esbaba binaen tedabiri ferdiye ile, menetmek hakkını muhafaza eyler.

Tarafeyni akideynin tebaası meks ve ikamet dolayısıyla tediyedecekleri rusum ve mükellefat hususunda en ziyade mazharı müsaade millet muamelesinden müstefit olacaklardır.

Madde 2 — Tarafeyni akideynden her birinin tebaası diğ erinin ülkesinde mevzuatı kanuniye müteallikası ile muayyen olan keyfiyetler müstesna olmak üzere her nevi emvali menkule ve gayri menkuleyi memleketin kavanin ve nizamatına tevfik an ziyade mazharı müsaade millet tebaasına ait aynı ş erait dairesinde ihraz, tasarruf ve ferağ etmek hakkını haiz olacaklardır.

Tebaaı mezkûre aynı ş erait dairesinde bey ve ş ıra, hibe devri ferağ, akdi nikâh, vasiyet, veraset tarikiyle veya diğ er her suretle emvali mezkûreyi tasarruf edebileceklerdir.

Tebaaı mezkûre balâdaki hususatin hiç birinde her ne nam tahtında olursa olsun tebaaı mahalliyeye için vazedilmiş veya edilecek olandan baş ka veya daha yüksek mükellefata, rûsuma ve vergilere tabi tutulmıyacaktır.

Madde 3 — Tarafeyni akideynden her birinin tebaası diğ erinin ülkesinde en ziyade mazharı müsaade millet tebaasına ait aynı ş erait dairesinde memleketin kavanin ve nizamatına tevfik an icrası tebaaı mahalliyeye hasredilmemiş veya edilmeyecek olan her türlü san'at ve ticareti icra ve lâalettayin kâffeı hurfet ve mesalike sülûk etmek hakkını haiz olacaklardır.

Madde 4 — Tarafeyni âkideynden her birinin tebaası diğ erinin ülkesinde gerek şahısları malları, hukuk ve menafileri, gerek her nevi ticaret, san'at hurfet ve mesleki icra itibarile tebaaı mahalliyeye tarhedilebilecek olanlardan baş ka veya daha yüksek hiç bir mükellefiyete resim ve yahut bilâ vasıta veya bilvasıta vergiye tapı olmyacaklardır.

Tebaaı mezkûre mallarının fûruhtundan mütehassıl esmanı veya aynen bu malların memlekette cari ahkâmı kanuniye kaydı altında, serbestçe ihraç etmeğ e sureti mahsusada mezun olup bu hususta tebaaı mahalliyenin tedıye edeceğ i miktardan daha yüksek vergilere harçlara ve aidata, ecnebî sıfatiyle tabi tutulmıyacaklardır.

Madde 5 — Tarafeyni âkideynden her birinin tebaası diğ erinin ülkesinde gerek berrî, gerek bahrî veya havaî ordularda gerek millî muhafaza ve milis kıtaatında hiç bir hizmeti askeriye ve hizmeti askeriye yerine kaim olan hiç bir mecburiyet ve mükellefiyete tabi olmyacaklardır. Tebaaı mezkûre her gûna istikrazı mecburiden müstesna tutulacaklardır. Bunlar ancak kanunen tebaaı mahalliyeye tarhedilecek âskerî mükellefatı nakdiye ve istimvalâta tabi olacaklardır.

Madde 6 — Menfaati ammeye müstenit olduğ u kanunen mütehakkık bir sebep bulundukça tarafeyni âkideynden birinin tebaasının diğ er taraf ülkesindeki emvali istimlâk olunmyacaktır. İstimlâk edilen malların bedellerine gelince tarafeyni âkideynden her biri kavanini mevzuai milliyesi dairesinde en ziyade mazharı müsaade millet muamelesini tatbik edecektir.

Madde 7 — Tarafeyni âkideynden her birinin tebaası, diğ er tarafın ülkesinde şahs ve mallarının himayeı adliye ve kanuniyesine müteallik kâffeı hususatta aynıyle tebaaı mahalliyeye edilen muameleden müstefit olacaklardır.

Binaenaleyh mahkemelere sarbestçe ve kolayca müracaat ve tebaaı mahalliyeye ait ş erait dairesinde ikameı dava ve defi dava edebileceklerdir.

Ş u kaytileki masarifi mahkemeyi müemmen kefalet akçasına ve meccani müzaheretı adliye müteallik ahkâm bu mesailin tarafeyn arasında akteğilecek bir mukavelei mahsusa ile tanzimine kadar mahallî mevzuatı kanuniye dairesinde icra edilecektir.

Madde 8 — Merkezi idareleri tarafeyni âkideynden birinin arazisinde bulunup o memleketin kanunları mucibince teşekkül etmiş olan anonim şirketlerle sınaî, sigorta, muvasalat ve nakliyat şirketleri de dahil olmak üzere kopratif ve sair ticarî şirketler, tarafı diğ er ülkesinde meş ru tanınacaklar gerek ikameı dava gerek defi dava için mahkemeye müracaat edebileceklerdir. Tarafeyni âkideynden birine ait şirketler ve teşekküllerin tanınması diğ er taraf ülkesinde bunların yerleşmesini icrayı faaliyetini ve umumiyetle nizamnamelerinde istihdaf edilen muamemelerin sureti daimede ifasını tazammun etmez. Mevzuubahs şirketlerin diğ er tarafı akit

ülkesinde san'at ve ticaretlerini icra eylemeleri hususunun kabulü ile bu husustaki rusum ve sair mükellefiyetlerde işbu memlekette mer'i bulunan veya mer'i olacak olan kavanin ahkâmına tabaiyetlerine vabestedir. Bu şirketlere her ne nam ve mahiyette olursa olsun mümasil millî şirketlerden daha ağır vergiler, rüsum ve tekalif tahmil edilemeyecektir.

İşbu şirketler aynile en ziyade mazharı müsaade millet şirketlerine ait şerait dairesinde ve kavanini memlekete tabaiyet ederek her nevi emvali menkuleyi ihraz edebileceklerdir. Tarafeyni akideynden her biri mezkûr şirketlerin emvali gayri menkule tasarrufu hususunda tam bir serbesti muhafaza ederler. Bu müsaade bahşedildiği takdirde tasarruf şartları ve muameleleri en ziyade mümasili olan mazharı müsaade millet şirketlerinin aynı olacaktır.

Madde — 9 Şurası mukarrerdir ki tarafeyni akideynden hiç biri diğer tarafı akidi bütün ecnebî tebaa, şirket ve kooperatiflerine kendisince bahşedilmiş olandan başka veya daha vasi hukuku kendi tebaa şirket ve kooperatifleri lehinde talep ve iddia etmek hususunda işbu fasılda münderic en ziyade mazharı müsaade millet kaydinden mütevellit menfaati ileri süremeyecektir.

İkinci fasıl Ticaret ve Seyrisefain

Madde 10 — Menşei Türkiye olan ve işbu mukavelenameye merbut (A) cetvelinde tadat edilen müstahsalatı arziye ve sınaie Letonyaya idhallerinde aşğarı tarifeden müstefit olacaklardır. Menşei Letonya olan ve işbu mukavelenameye merbut (B) cetvelinde tadat edilen müstahsalatı arziye ve sınaie Türkiyeye idhallerinde tarifeden müstefit olacaklardır. Tarafeyni akideynden birihne neşet edup tarafı diğer memleketine ithal olunan müstahsalatı arziye ve sınaie üçüncü bir memleketin aynı mahsulatına bahşedilmiş olan rüsum, emsali tezyit hariç yahut her türlü aidattan daha yükseğine tabi oluyacaktır .

Tarafeyni akideyinden birinin ülkesinde diğer taraf ülkesine ihraç edilmiş olan müstahsalatı arziye ve sınaiesine müteallik ihracat rüsumu ve diğer aidat dahi böyle olacaktır .

Üçüncü bir memleket ile müsavi mertebede muamele teminatı .

Kezalik ithalat ve ihracat rüsumunun tarzı tahsiline , emtaanın gümrük antrepolarına vaz'ına aidat ile gümrük muamelatına ve gümrükten ithal ihraç ve transit olarak geçen eşya muamelatına dahi şamildir.

Madde 11 — Tarafeyni akideyinden birinin müstahsalatı arziye ve sınaiesi bir veya müteaddit memleketi saliseden transit suretile geçtikten sonra tarafı diğer ülkesine esnayı idhallerinde menş'e memleketlerinden doğrudan doğruya idhalleri takdirinde tabi olacakları vergi veya rüsumdan başkasına veya daha yükseğine tabi tutulmayacaktır .

Madde 12 — Tarafeyni akideynden birinden neş'et edip tarafı diğer memleketine ithal olunan müstahsalatı arziye ve sınaie her hangi bir nam altında olursa olsun rüsumu dahiliye hususunda üçüncü bir memleketin aynı mahsulatına bahşolunan muameleden istifade edecektir.

Madde 13 — Yukarıdaki hükümlerden münbais kendi memleketlerinden neş'et eden müstahsalatı hasr ve temini için akit taraflar memleketine ithal edilen müstahsalat ve emteanın bir menş'e şahadetnamesile birlikte bulunmalarını talep edebileceklerdir. Söyleki menş'e şahadetnamesi eğer tabii bir mahsul maksut ise, bunun öteki memlekette neş'et ettiğini veya şayet sınai bir mamul maksut olursa o takdirde bunun en az yarı kıymetinin öteki memlekette neş'et etmiş maddelerin kıymetinden ve kezalik başka şekle sokulması masrafından mütehasıl bulunduğunu mübeyyin olmalıdır.

Menş'e şahadetnameleri, gerek İktisat, Maliye ve Ziraat vekâletleri mürsilin mensup olduğu ticaret ve senayi odaları ve gerekse mürselileyle memleketin kabul edeceği her nevi teşkilât veya hey'et tarafından ita olunacaktır,

Her iki akit taraf, menş'e şahadetnamelerinin kendi siyasi ve şehbenderi mümessilleri tarafından tasdikini müteakiben talep etmek hakkını haiz olacaklardır. Posta paketleri ticarî bir mahiyeti haiz irsalattan madut olmadığını mürselileyle memleket kabul ettiği takdirde menş'e şahadetnamesine tabi tutulmayacaktır.

Madde 14 — Akit taraflar arasında ticaret ev seyrisefain mütekabilen serbest olacaktır. Binaenaleyh akit taraflar ithalât veya ihracatta memnuiyetler veya takyitler ile mütekabil münasebatı ticariyelerini sekte dar etmemek hususunda mutabık kalmışlardır. Meğer ki bu takyidat ve memnuiyetlerin idame veya ikamesi katiyen muktazi buluna.

Akit taraflardan biri, emteanın ithal ve ihracı hususunda memnuiyet veya takyidat vaz ettiği takdirde üçüncü bir memleketin emteasına bahşedilmiş veya bilahara bahşedilecek olan aynı muameleyi tarafı diğere dahi bahşedecektir,

1 - Emniyeti Devletin temini .

2 - Sıhhati umumiye için veya emrazı nebatîye ve hayvaniyeye karşı ittihaz edilecek tedabiri sıhhiye ve fenniye

3 - Devlet inhisarlarının tesis veya idamesi .

4 - Menşeleri itibarile ithal idilecekleri memlekette neşvünemaya kabiliyetleri olmiyan tohumlar.

Hususatında ithalât ve ihracat memnuiyet ve takyidatı vaz ve idame edildiği takdirde işbu madde ahkâmı kabili tatbik değildir.

Madde 15 — Âkit taraflar beynelmilel transite en ziyade elverişli olan yollar üzerinde eşhasa, eşyayı zatiyeye, emteaya ve her türlü mevada, irsalât, sefain ve merakip arabalar ve vagonlara veya sair vesaiti nakliyyeye transit hakkını - Bu bapta yekdiglerine en ziyade mazharı müsaade millet muamelesini temin ederek - mütekabilen ita etmeği taahhüt ederler. Âkit taraflardan birinin arazii rüsumiyesinden geçen her nevi emtea, istatistik, muhafaza harç rüsumu ile diğere idarî mükellefiyetlerden müstesna olmak üzere bilumum gümrük rüsumundan ve sair mükellefiyetlerden müstesna tutulacaklardır.

İşbu maddenin hükümleri, doğrudan doğruya transit geçen eşyaya olduğu gibi aktarma edildikten sonra transit edilen zürufu tebdil ve antrepoya konan eşyaya dahi tatbik olunur.

Maahaza bu emteanın ve memlekete duhulünün men,i zımında buna ait gümrük kanularına tevfikân transitin tahtı temine alınması mukarrerdir.

Âkit taraflardan hiç biri kendi arazisine duhulleri memnu olan eşhasın transit olan mürurlarını temin ile mükellef olmiyacaktır.

Emteanın transiti.

A - Emniyeti ammeye ve selâmeti Devlete müteallik esbaba binaen

B - Sıhhi sebepler dolayisile veya hayvanat nebatat hastalıklarına tahaffuz için men oluna-
bilecektir.

Âkit taraflardan kendi ülkelerinde bilhassa bir Devlet inhisarına mevzu teşkil eden emteanın hakikaten transit suretiyle müruru hakkında emniyet hasıl etmek için muktazi ihtiyatî tedbirleri ittihaz etmek hakkını haiz olacaklardır.

Madde 16 — Âkit taraflar kendi ülkelerindeki demir yolları üzerinde nakliyatın ücretleri ve tarzı icrası ile teslim şartları ve umumî resimler mükellefiyetleri hakkında mütekabilen en ziyade mazharı müsaade millet muamelesini ita etmeği yekdiglerine temin eyler.

Madde 17 — Âkit taraflardan birinin sancağını hamil olup hamulesiz veya hamuleli olarak diğere tarafa ait sulara ve limanlara girecek veya buralardan çıkacak olan sefain ve merakip hareket mahalleri veya azimetleri ne olursa olsun her gûna hususatta aynıyle sefaini milliyeye tatbik edilen muameleden müstefit olacaklar ve her ne ünvan altında olursa olsun Devlet, vilâyetler, nahiyeler ve ya tarafı hükümetten salâhiyeti haiz her hangi bir taazzu ve nam ve menfaatine istifa olunup merakipi milliyeye tahmil edilmiş veya edilecek olanlardan başka hiç bir gûna harç ve rüsumu tabi tutulmiyacaklardır.

Madde 18 — Hamuleler mevrit veya mahreçleri neresi olursa olsun millî sancak altında ithal veya ihraç edildikleri taktirde tabi tutulacakları rüsum ve ya mükellefiyetten ne başkasına ve ne daha şedidine tabi olmiyacaklar ve nede bu taktirden başkaca bir muamele görmiyeceklerdir.

İşbu gemilerin yolculuklarına ve bunların eşyayı zatiyelerine aynen millî sancak altında seyahat ediyorlarmış gibi muamele olunacaktır.

Madde 19 — 17 ve 19 uncu maddelerin ahkâmı münhasıran millî sancağa ait olan kabotaja balıkcılığa, kılavuzluk etmeğe ve kılavuz istihdamına ve romörkör işletmeğe ve sair liman hidematına ve dahili sularda seyrisefaine kabili tatbik olmayacaktır. Gemilerin ve kezalik hamulesinin millî sancağa temsili hususu millî ticareti bahriyeye verilen veya verilecek olan her türlü yardım ve mükâfatlara şamil değildir.

Madde 20 — Gemilerin ve sefinelerin tabiiyeti, her iki tarafça Devleti aidesinin salâhiyettar makamâtı canibinden her memleketin kavanin ve nizamatına tevfikân bu bapta verilen vesaik ve şahadetnamelere göre muteber olacaktır.

Morson usulüne tevfikân verilmiş olan hacmi istiabi şahadetnameleri ile hacmi istiabiye mütedair sair vesaik iki akit taraf arasında aktebilecek olan ihtilâfatı mahsusaya tevfikân diğer tarafça tammacaktır.

Madde 21 — Tarafeyni âkideynden birinin sancağını hamil olup diğer tarafa ait bir limana mahza hamulelerini itman veya bunlardan bir kısmını ihraç maksadiyle dahil olan merakip ve sefain mezkûr memleketin kavanin ve nizamatına tevfikî kareket ederek hamulelerinin diğer bir limana veya diğer bir memlekete gidecek kısmını gemi dahilinde hıfzedilecek ler ve hamulelerinin işbu kısım icrası için muhafaza harçlarından maada ki bu harçlar ancak millî seyri sefain hakkında tespit edilmiş olan en aşağı miktarda istifa olunabilecektir. Hiç bir harç veya ücret tesviyesine mecbur tutulmaksızın bunları tekrar ihraç eyleyebileceklerdir.

Madde 22 — Akit taraflardan birine mensup bir sefainin tarafı diğer sularında garkolması karaya oturmaması, hasarı bahri veya tevakkufu mecbûriye uğraması gibi hadisatta sefine ve hamulesi işbu memleket kavanin ve nizamatının ahvali mümâsilede sefainin sefaini milliyeye bahşeylediği müsaadat ve muafiyatın ayından istifade edecektir. Geminin kaptanına, mürettebatına ve yolcularına gerek bunlar için ve gerek sefine ve hamulesi için aynıyle tebaai mahalliyeye tatbik edilen tarz ve derecede ifayi muavenet ve müzaheret edilecektir. Tahlisiye resmine gelince tahlisin vukubulduğu memleketin mevzuatı kanuniyesi tatbik olunacaktır. Karaya oturmuş veya garkolmuş bir geminin kurtarılan emteası, istihlâki dahili için memlekete ithal edilmiş olmadıkça hiç bir gümrük resmine tabi tutulmayacaktır .

Madde 23 — Üçüncü bir Devlet ile müsavi derecede muamele :

1 - Akit taraflardan biri canibinden hem hudut memleketler ile hududun her iki tarafında ve umumiyetle (15) kilometroyu tecavüz etmiyen bir mıntakada vukubulacak hudut ticareti için bahşedilmiş veya bilahare bahşedilecek olan muamelâta

2 - Bir gümrük ittihadından münbais müsaadati mahsusaya .

3 - Türkiye ile 1923 senesinde Osmanlı imparatorluğundan ayrılan memleketler arasında gümrük tarifeleri ve alelumum diğer mevadî ticariye hakkında halen mevcut bulunan veya atiyen ihdas edilecek olan menafi ve müsaadati mahsusa .

4 - Letonyanın, İstonyaya, Fenlândiyaya Litvanyaya yahut Sosyalist şuralar Cümhuriyeti ittihadına bahşeylediği yahut bahşedebileceği menafi ve müsaadata kabili tatbik olmayacaktır.

Madde 24 — İşbu mukavelename tasdik olunacak ve tasdiknameleri sur'ati mümkinine ile Varşovada taati edilecektir. Mukavelename tasdiknamelerin taatisi tarininden bir ay sonra mevkii mer'iyete girecek ve âkit taraflardan biri tarafından fesholunacağı günden itibaren üç aylık bir müddetin hitamına kadar meriüyilicra kalacaktır.

Tasdiklanılmakal murahaslar mukavelenameyi imza ve mühürleri ile tahtim etmişlerdir.

1928 senesi 28 mayısında Ankarada iki nüsha olarak tanzim olunmuştur.

Mehmet Enis

G. Alba

A - Listası

Letonya gümrük tarife numarası	Cinsi eşya
8,4	Kuru üzüm
8,5	» incir
9 dan	Zeytin
1)	
2)	
11,4 den	Ceviz, fındık
11,2	Baden, fıstık
13 den	Zeytin
15,1	Safran
21	Yaprak tütün
39 dan	Yumurta
62,9 dan	Meyan kökü
87,1, a dan	Ğitre zankı
87,4 den	Yumurta sarısı
112,9 a dan	Meyan balı
116, dan	Afyon
117,1, a	Ziytin yağı
124 den	Mazı, palamut
1)	
2)	
176, 1	Paçavra
179, 1 den	Ham pamuk
180 den	İpek
1) Koza	
4) Ham ipek	
181,1 den	Ham yün
203 den	Yün halı
1	
2,	
3	

B. Listesi

Türk tarife
numarası

Cinsi eşya

31 den	Tereyağı
A	A - Tereyağı taze ve tuzlu ve eridilmiş safî veya şuhum ile mahlut
44 den	Balık konserveleri.
135 »	Hava almamak üzere kapalı kaplarda [mahfuz kapların sikleti dahil olduğu halde] Sair nebatî yağlar ekle mani olacak surette tağyir olunmamış ve işbu tarifenin sair yerlerinde mezkûr bulunmamış.
178 »	Debağlanmamış sabunlu deriler.
	B - Vidala ve vaketa yağlı tabii renkte siyah ve elvan ve lustralı ve telâtin, boyalı ve boyasız.
	C -
179 »	Kösele ve talaş yani sun'î kösele ve bunların parça ve hurdaları.
242 »	Sigara kâğıdı
	A - Yaprak şeklinde
	İhtar : Bu eşyanın her nevi Devlet inhisarına tabidir.
282 »	Keten
	A - Ham
	B - Ezilmiş, kabukları çıkarılmış ve taranmış
285 »	Ketenden mamul ipekler
	A - Kasarsız
	2 - Saire
	B - Kasarlı boyanmış elvan, yıkanmış.
	2 - Saire
358	Yüzü veya arası lâstikli veya lâstiğe batırılmış kumaştan hazır elbise ve eşyayı ma'mule.
359	Lâstikten kaloş, potin ve çizme
362 »	Sair muşambalar [linoleom]
579	Üstübeç, sülken, mürdesenk, tonya tozu, ve sair madenî boyalar
581 »	Sun'î çivit
590 »	Tutkal
	A - Civata

İmza protokolu

İşbu mukavelenamenin imzası esnasında tarafeyni âkideyn ahkâmı atıyeyi kararlaştırmışlardır. 3 üncü maddeye müteferrihan Letonya Cümhuriyeti murahhası, Hükûmeti metbuası namına beyan ederki : işbu mukavelenamenin 3 üncü maddesinde zikrolunan en ziyade mazharı müsaade millet kaydinden mütevellit menafi 24 temmuz 1923 tarihinde Lozanda münakit ikamet mukavelenamesinin 4 üncü maddesi mucibince mezkûr mukavelenameyi imzalayan devletler tebaasına Türkiye tarafından tanınmış olan hakkı müktesebe riayet hususunda, Letonya tebaası lehine talep edilmeyecektir.

Bu protokol, işbu mukavelenamenin cüz'ü mütemmimi olup mukavelename ile beraber mevkii mer'iyete dahil olacaktır.

Memet Enis *G. Aba*

Türkiye Cumhuriyetiyle Letonya Hükûmeti arasında münakit Ticaret ve seyri sefain mukavelenamesinin tasdikine mütedair kanun lâyihasıdır

Madde 1 — Türkiye Cümhuriyetiyle Letonya Hükûmeti arasında 1928 senesi mayıs ayının yirmi sekizinci günü Ankarada akit ve imza edilen ticaret ve seyri sefain mukavelenamesi kabul ve tasdik edilmiştir.

Madde 2 — İşbu mukavelenamenin icrayi ahkâmına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

3 / 4 / 929

Ma. V.	Ha. V.	Da. V.	M. M. V.	Ad. V.	Bş. V.
Ş. Saracoğlu	T. Rüştü	Ş. kaya	M. Abdülhatik	M. Esat	İsmet
	S. İ.	M. V.	İk. V.	Na. V.	Mf. V.
	İctimada bulunmadı		M. Rahmi	Recap	H. Vasıf